

‘La niña habla de ella?’

De mate van taaloverdracht bij de verwerving van structuurafhankelijkheden door Nederlandse leiders van het Spaans

Eline Marianne van den Bogaart (3669408)
Bachelor Taalwetenschap

Onder begeleiding van
Dr. S. Baauw & Prof. Dr. P.H.A. Coopmans

Augustus 2013
Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

Abstract

Dit onderzoek is gewijd aan het gebied van eerste en tweede taalverwerving en analyseert de mogelijke taaloverdracht van de moedertaal naar een taal die op latere leeftijd verworven wordt. Op basis van eerdere onderzoeken wordt verwacht dat de moedertaal invloed heeft bij het interpreteren en produceren van een tweede taal. Dat gegeven wordt in deze scriptie bekeken met een onderzoek naar pronominale relaties in de omgeving van een prepositionele frase. Er wordt hier gefocust op de verwerving van het Spaans als tweede taal bij studenten met Nederlands als moedertaal. Deze twee talen vertonen een discrepantie in de mogelijke coreferentie tussen pronomina en een lokaal subject wanneer het pronomen voorafgegaan wordt door een prepositie. Waar dit in het Nederlands in het algemeen onmogelijk is, wordt dit in het Spaans in enkele speciale gevallen toegestaan. Een collectieve Truth Value Judgement Task (Waarheidswaarde Oordeelstaak) is uitgevoerd om te bepalen in welke mate de Nederlandse grammaticale kennis invloed uitoefent op de interpretatie van Spaanse coreferentie-relaties.

Uit de resultaten blijkt dat de Nederlandse studenten over de gehele test gezien geen significant hogere of lagere score behaalden dan de Spanjaarden, die als controlegroep fungeerden. Verder blijkt dat beide groepen significant lager scoorden op de conditie die voor het Nederlands niet, maar voor het Spaans wel toegestaan wordt dan op andere condities. Hierbij blijkt wel dat de Nederlandse studenten de referentiële interpretatie marginaal significant vaker afwezen dan de Spaanse moedertaalsprekers. Dit geeft aan dat hun kennis van het Nederlands aanmerkelijke invloed heeft op het leren van het Spaans als tweede taal. Opvallend is echter dat ook de Spanjaarden op deze constructie significant lager scoorden dan op andere condities, wat zou kunnen liggen aan de ontbrekende focus op het pronomen.

Kernbegrippen: taalverwerving, Binding Principles, UG toegankelijkheid, pronomina, coreferentie.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 De Standaard Binding Principes	4
1.2 De Alternatieve Binding Principes	5
1.3 De Bindingstheorie en PPs	6
1.4 De verwerving van taal: pronomina	11
1.5 Taaloverdracht	13
2. Deze studie	14
Stimuli	15
Procedure	16
Participanten	16
Methode	17
3. Resultaten	17
4. Discussie	21
5. Conclusie	25
6. Referenties	26
Appendix A: Testzinnen	27
Appendix B: Experiment	29
Appendix C: Antwoordformulier	34
Nederlands	34
Spaans	35

1. Inleiding

In deze scriptie wordt verslag gedaan van een onderzoek naar de verwerving van pronomina, specifiek de coreferentiële interpretatie van zogenaamde sterke pronomina door Nederlandse L2 sprekers van het Spaans. Het doel hiervan is te onderzoeken in welke mate de moedertaal het leren van een tweede taal beïnvloedt.

De interpretatie van pronomina is afhankelijk van zowel syntactische als pragmatische factoren en in mijn scriptie ligt de nadruk voornamelijk op die eerste categorie. Een referentiële afhankelijkheid tussen twee elementen in een zin wordt in het algemeen mogelijk gemaakt door binding van het tweede element door het eerste element. De Binding Principles leggen hieraan echter beperkingen op.

Ik richt me in deze scriptie op pronomina die het complement zijn van preposities. De reden hiervoor is dat deze koppeling bijzonder is wanneer er gekeken wordt naar mogelijke referentiële verbondenheid met het lokale subject. Hoewel de Standaard Binding Principles niet toestaan dat een pronomina gebonden wordt binnen zijn lokale domein, is deze relatie van referentiële verbondenheid in enkele gevallen wel grammaticaal. Zo staan zowel het Nederlands als het Spaans toe dat een pronomina als complement van een locatieve prepositie gebonden wordt door het lokale subject:

- (1) a. Juan_i vio una serpiente cerca de él_i [Spaans]
b. Jan_i ziet een slang naast hem_i [Nederlands]

Verskil tussen talen wordt gevonden wanneer er gekeken wordt naar niet-locatieve preposities. Voor Romaanse talen, waaronder het Spaans, geldt dat ook pronomina die het complement zijn van bepaalde niet-locatieve preposities gebonden kunnen worden door het lokale subject. Dit geldt voor Germaanse talen niet. Deze discrepantie wordt geïllustreerd in (2):

- (2) a. Juan_i habla de él_i [Spaans]
b. *Jan_i praat over hem_i [Nederlands]

De zinnen hierboven maken gebruik van een niet-locatieve prepositie (respectievelijk *de* en *over*) en dit resulteert slechts in het Spaans (2a) in een grammaticale zin. Volwassen sprekers van het Nederlands beoordelen de anaforische interpretatie in (2b) echter als ongrammaticaal. Dit leidt tot een interessant vraagstuk wanneer dit verschijnsel in verband gebracht met tweede taalverwerving. De vraag die in deze scriptie centraal staat, is dan ook hoezeer Nederlandse leeders van het Spaans zich laten beïnvloeden door hun moedertaal die meer beperkingen oplegt aan referentiële afhankelijkheden.

Meer concreet:

In hoeverre zijn L2 leeders van het Spaans gevoelig voor invloeden van hun Nederlandse moedertaal bij de interpretatie van binding structuren die grammaticaal zijn in het Spaans, maar niet in het Nederlands?

De structuur van deze scriptie is als volgt. In sectie 1.1 zal kort de Bindingstheorie van Chomsky (1981) behandeld worden. Vervolgens zal ik in sectie 1.2 de "Alternatieve" Binding Principles en de Chain Conditie van Reinhart en Reuland (1993) introduceren, die de referentiële patronen van verschillende talen op dit moment op de meest adequate manier lijken te kunnen beschrijven. In 1.3 wordt gekeken naar preposities van verschillende aard en naar de cross-linguïstische verschillen in binding die deze met zich meebrengen. In sectie 1.4 komt taalverwerving aan bod. De focus binnen dit gedeelte ligt op de verwerving van pronomina door Spaanse en Nederlandse kinderen. Dit wordt ondersteund door verscheidene onderzoeken, die beknopt doorgenomen worden. Tot slot zal in 1.5 het theoretisch kader worden afgesloten met een blik op tweede taalverwerving, waarin taaloverdracht van de moedertaal naar de tweede taal een centrale

rol speelt.

Na het bespreken van de literatuur ter introductie, wordt het door mij uitgevoerde onderzoek beschreven. Hieronder valt een bespreking van de methode, de analyse van de resultaten en uiteindelijk de beantwoording van de onderzoeksvraag. Dit zal gebeuren in het licht van de besproken literatuur. Deze scriptie sluit af met een samenvatting en algemene discussie. Appendices zijn bijgevoegd ter raadpleging en verduidelijking van het onderzoek.

1.1 De Standaard Binding Principles

Pronomina worden geïnterpreteerd als elementen die verwijzen naar een individu of eenheid die duidelijk wordt door de context. Daarnaast kunnen ze ook verwijzen naar elementen in dezelfde zin. Er is echter een onderscheid te maken tussen de manieren waarop dit kan gebeuren. Dit betreft het verschil tussen twee mechanismen van pronomina-interpretatie: coreferentie en binding. Waar coreferentie bij het vaststellen van een relatie tussen twee lexicale items gebruik maakt van pragmatiek, gebeurt dit bij binding uitsluitend door middel van de syntaxis (Avrutin, 1999). Er zijn verschillende visies betreffende het verschil tussen binding en coreferentie. In mijn scriptie ga ik uit van de visie van Chomsky (1981), die suggereert dat de juiste interpretatie van voornaamwoorden het raakvlak van syntaxis en pragmatiek omvat.

Bij de interpretatie van pronomina worden bepaalde coreferentie-interpretaties simpelweg uitgesloten door middel van grammaticale informatie. Ter verklaring van deze beperkingen, zijn er algemene principes voor binding geconstrueerd. Deze definiëren de restricties die opgelegd worden aan binding en beregelen de interpretatie van pronomina en (reflexieve) anaforen binnen een zin. De Bindingstheorie van Chomsky (1981) vormt een theorie die weergeeft aan welke beperkingen de binding van naamwoorden onderhevig is. Op die manier wordt duidelijk of er een relatie van coreferentie kan ontstaan. Belangrijk om op te merken, is dat bovenstaande principes niet expliciet geleerd worden en dus deel uit zouden moeten maken van de Universele Grammatica. In (3) wordt de Standaard Binding Theorie gegeven. In (4a) wordt de werking van Principe A en in (4c) de werking van Principe B geïllustreerd aan de hand van voorbeelden.

(3) Standaard Binding Theorie

Principe A: een anafoor moet binnen zijn lokaal domein gebonden worden

Principe B: een pronomina moet vrij zijn binnen zijn lokaal domein
(Chomsky, 1981)¹

- (4) a. *William₁ ziet zichzelf₁*
b. **William₁ ziet zichzelf₂*

- c. *William₁ ziet hem₂*
d. **William₁ ziet hem₁*

In de Standaard Binding Theorie wordt onderscheid gemaakt tussen anaforen en pronomina, waarbij anaforen gebonden moeten worden binnen de minimale zin waarin ze zich bevinden, terwijl dit voor pronomina juist verboden is. Onder anaforen worden onder andere reflexieve voornaamwoorden (zoals *zichzelf*) verstaan; pronomina zijn hier niet-reflexieve persoonlijke voornaamwoorden (zoals *hij* en *hem*) (de Jong, 1996).

¹ NB. De Standaard Binding Theorie bestaat uit drie principes. Het laatste principe, dat de interpretatie van referentiële uitdrukkingen (of “namen”) beregelt, zal hier echter niet besproken worden, gezien het feit dat deze verder niet relevant is voor het onderwerp.

De toepassing van bovenstaande principes wordt nogmaals verduidelijkt met de volgende structuur:

(5) Jan_i zei dat [Peter_j hem_{i/*j}/zichzelf_{*i/j} heeft gezien]

Zichzelf moet in (5) gebonden worden door *Peter* en kan niet gebonden worden door *Jan*, omdat alleen *Peter* zich binnen het bindingdomein van *zichzelf* bevindt. *Hem* kan daarentegen binnen deze zin slechts gebonden worden door *Jan*, omdat alleen die zich buiten zijn bindingdomein bevindt. Voor pronomina geldt echter dat deze ook kunnen verwijzen naar individuen buiten de zin. In dat geval is er geen sprake van binding.

De Standaard Binding Principles zoals voorgesteld door Chomsky en zoals hierboven weergegeven, voorzien in een model van referentiële eigenschappen van voornaamwoorden. Deze principes beschrijven in grote lijnen terugkerende patronen in vrijwel alle talen (Reuland & Everaert, 2004), maar zijn in eerste instantie ontwikkeld aan de hand van talen zoals het Engels. Problemen ontstaan wanneer er gekeken wordt naar bepaalde structuren of bepaalde talen waarbij afgeweken wordt van het Engelstalige patroon. Er is dan ook een andere theorie nodig, of een bijstelling van de oorspronkelijke formulering van de principes, welke deze nu nog onverklaarbare verschijnselen verklaarbaar kunnen maken.

1.2 De Alternatieve Binding Principles

Om de tekortkomingen van de Standaard Bindingstheorie van Chomsky te ondervangen, hebben Reinhart en Reuland (1993) een alternatieve Bindingstheorie ontwikkeld. Deze zogeheten Alternatieve Binding Principles vormen een theorie waarmee een ander perspectief op de Binding Principles wordt voorgesteld. Zij stellen dat talen verschillende sets anaforische en pronominale uitdrukkingen hebben die verschillende syntactische beperkingen opgelegd krijgen. Terwijl de theorie van Chomsky gebaseerd is op c-command, lokaliteit en co-indexatie, richt de theorie van Reinhart en Reuland zich op de distributie van pronominale elementen in relatie tot een reflexief predicaat (Avrutin, 1999). Daarmee formuleerden Reinhart en Reuland aangepaste Binding Principles en in toevoeging daarop de Chain Condition:

(6) Aangepaste Binding Principles

Principe A: Een reflexief-gemarkeerd syntactisch predicaat is reflexief

Principe B: Een reflexief semantisch predicaat is reflexief-gemarkeerd

(7) Algemene Voorwaarde op A-ketens (Chain Condition)

Een maximale A-keten ($\alpha_1 \dots, \alpha_n$) bevat exact één link – α_1 – die volledig gespecificeerd is in grammaticale eigenschappen (naamvalsysteem)

Voor begrip van deze principes is een nadere definiëring nodig. Een predicaat is reflexief als en slechts dan als twee van zijn argumenten ge-coïndexeerd zijn. Ze verwijzen dan naar hetzelfde individu. Een predicaat is reflexief-gemarkeerd als en slechts dan als het predicaat lexicaal reflexief is of als één van de argumenten van het predicaat een SELF-anafoor is. In het eerste geval is het predicaat intrinsiek reflexief-gemarkeerd, in het tweede geval extrinsiek. Het verschil hiertussen is te zien in (8) en (9).

(8) a. Jan_i schaamt zich_i
b. *Jan_i schaamt hem_i

(9) a. Jan_i haatte zichzelf_i
b. *Jan_i haatte hem_i

Het werkwoord *schamen* is een intrinsiek reflexief predicaat. Dat wil zeggen dat dit werkwoord alleen kan voorkomen in combinatie met een reflexief voornaamwoord, zoals in (8a). De combinatie met een pronomen leidt tot een ongrammaticale zin, wat te zien is in (8b).

Het predicaat *haten* is in (9a) reflexief-gemarkeerd omdat één van zijn complementen een SELF-anafoor is, namelijk *zichzelf*. De twee argumenten van het werkwoord zijn ge-coïndexeerd en dus is het syntactisch predicaat reflexief. Voor (9b) geldt dat het predicaat niet reflexief gemarkeerd is. Er ontbreekt namelijk een SELF-anafoor en het predicaat is niet intrinsiek reflexief zoals in (8). Co-indexatie van de argumenten leidt dan ook tot een onwelgevormde structuur.

Bovenstaande theorie biedt een adequate oplossing voor de verschijnselen die de theorie van Chomsky niet kan verklaren, namelijk lokale binding in zinnen met een prepositie. In de volgende sectie zullen de verschillen tussen preposities besproken worden, welke invloed hebben op de mogelijkheid van binding en coreferentie. Daardoor wordt duidelijk dat slechts de theorie van Reinhart en Reuland een goede basis vormt voor de restricties aan binding en coreferentie. Daarnaast zal ik ingaan op cross-linguïstische verschillen, waarbij de focus ligt op het Nederlands en het Spaans.

1.3 De Bindingstheorie en PPs

Contrasten tussen talen wat betreft binding en coreferentie zijn duidelijk aanwezig. In deze scriptie richt ik mij op de verschillen binnen en tussen talen wanneer het gaat om pronomina in combinatie met een prepositie.

Preposities worden door Cooper (1968) gedefinieerd als ‘de talige representatie van ruimtelijke objecten welke uniek zijn voor een gegeven taalgemeenschap.’

Preposities kunnen worden gecombineerd met een pronomen, zoals in (10):

- (10)a. Marie_i denkt aan haar_{*i/j}
- b. Marie_i droomt over haar_{*i/j}
- c. Jan_i pakt het glas naast hem_{i/j}
- d. Jan_i ziet een man achter hem_{i/j}

Er is een essentieel verschil tussen (10a,b) en (10c,d). In de eerste twee zinnen is er sprake van een vaste prepositie, wat wil zeggen dat de prepositie in deze context een vaste combinatie met het werkwoord vormt. Daarentegen zijn (10c,d) voorbeelden van locatieve preposities. Dit onderscheid heeft invloed op de mogelijke binding. De termen niet-locatieve prepositie (10a,b) en locatieve prepositie (10c,d) zullen in het vervolg gebruik worden in relatie tot binding. De verschillen hiertussen en de verklaring daarvoor zullen later nader toegelicht worden.

De combinatie van niet-locatieve preposities en pronomina in een relatie van binding (zoals in 10a,b) wordt in geen enkele Germaanse taal toegestaan (de Jong, 1996). Dit is het gevolg van de beperkingen die worden opgelegd door de Standaard Binding Principles, die tot zover een adequate verklaring bieden. Principe B van de Standaard Binding Theorie vereist namelijk dat een pronomen vrij is binnen zijn bindingsdomein. Wanneer pronomina in het geval van (10a,b) worden gebonden door het lokale subject, zou dit leiden tot een ongrammaticale zin en dat is inderdaad het geval. Het pronomen kan slechts gebonden worden door een antecedent buiten de zin. Voor Germaanse talen geldt dat de beperkingen die de Binding Principles opleggen aan binding van een pronomen in combinatie met een niet-locatieve prepositie dus weerspiegeld worden in de taal.

De zinnen in (10c,d) laten zien dat pronomina in combinatie met een locatieve prepositie wel lokaal gebonden kunnen worden. Daarnaast kunnen ze ook refereren naar een individu buiten de zin. Locatieve preposities nemen een groot deel van de totale categorie preposities op zich. Cooper beschrijft deze subklasse op de volgende manier: ‘locatieve preposities beschrijven de ruimtelijke relaties van fysieke objecten, gebieden, hoeveelheden of ruimtes die op de een of andere manier waargenomen worden als op zichzelf staande figuren’ (Cooper, 1968). Locatieve preposities zijn dus voorzetsels die een ruimtelijke relatie bewerkstelligen tussen de expressies die hierdoor verbonden

worden. Voorbeelden zijn *onder*, *op*, *naast*, *rondom* en *in*. Wanneer een pronomen gekoppeld wordt aan een voorzetsel, ontstaat er een locatieve PP.

Op dit punt komt het probleem tot stand waar de Standaard Binding Principles geen oplossing voor kunnen bieden. De PP die is ontstaan door samenvoeging van een pronomen en een locatieve prepositie is bijzonder in het gegeven dat deze constructie Principe B van de Standaard Binding Principles ogenschijnlijk kan schenden. Dit probleem wordt verduidelijkt met het voorbeeld in (11).

(11) Jan_i zag een slang naast hem_{i/j}

Het pronomen *hem* moet hierbij verbonden worden met een antecedent. Een antecedent kan een individu zijn dat niet wordt genoemd in de zin en kan in dit geval dus elk bestaand mannelijk individu zijn. Het opmerkelijke aan deze zin is echter dat *hem* ook kan verwijzen naar het lokale subject *Jan*. Hoewel een pronomen volgens Principe B vrij moet zijn binnen zijn lokale domein, is dat hier niet het geval. Een bindingsdomein ontstaat wanneer element A element B c-commandeert en A en B ge-coïndexeerd zijn. Wanneer het bindingsdomein van *Jan* bekeken wordt, blijkt dat *Jan* het element *hem* c-commandeert en dat ze dezelfde referentiële indexen kunnen hebben. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van het bindingsdomein. Voor (11) geldt dus dat *hem* gebonden wordt door *Jan*. Dit betekent dat het pronomen gebonden wordt binnen zijn lokale domein², wat resulteert in een schending van Principe B. Deze wordt voor het gemak herhaald in (12).

(12) **Principe B:** een pronomen moet vrij zijn binnen zijn lokaal domein

Deze reflexieve interpretatie levert echter een volledig grammaticale zin op en leidt niet, in tegenstelling tot wat Principe B doet verwachten, tot verlies van grammaticaliteit.

Het is een feit dat deze binding constructie met locatieve preposities in veel talen mogelijk is:

- (13) a. Jan_i saw a snake near him_i [Engels]
b. Juan_i vio una serpiente cerca de él_i [Spaans]
c. O João_i viu um gato ao pé dele_i [Portugees]
d. Juane_i bidet una colora affacca a isse_i [Sardijs]
Vertaling: Jan zag een slang naast hem
(de Jong, 1996)

Zoals hierboven al aangegeven, is het een ander verhaal wanneer gekeken wordt naar binding van pronomina in combinatie met een niet-locatieve prepositie. Hier ontstaat er een opmerkelijk contrast wanneer er gekeken wordt naar verschillende talen. Bij bestudering van Germaanse talen, zoals het Nederlands, blijkt dat deze constructie niet is toegestaan. Dit wordt geïllustreerd in (14):

- (14) a. Jan_i praat over *hem_i/zichzelf_j
b. Marie_i kijkt naar *haar_i/zichzelf_i

Voor bovenstaande zinnen geldt dat er alleen een relatie van binding kan ontstaan tussen het subject en een reflexieve anafoor en niet tussen het subject en een pronomen. Dit komt overeen met wat de Standaard Binding Principles doen verwachten.

Voor Romaanse talen geldt dat deze constructie, in beperkte mate, wel is toegestaan. Voorbeelden van dergelijke constructies in het Spaans zijn te zien in (15) en voor andere talen in (16).

² Een alternatieve visie op het lokale domein zal later in deze scriptie worden besproken.

- (15) a. Juan_i habla de él_i
Jan praat over hem
b. María_i piensa en ella_i
Marie denkt aan haar
c. La mamá_i compró un libro para ella_i
De moeder koopt een boek voor haar
- (16) a. Jean_i parle de lui_i [Frans]
b. O João_i fala dele_i [Portugees]
c. Juanne faeddat de isse_i [Sardijns]
Jan praat over hem

Uit de voorbeelden in (15) en (16) blijkt dat sommige talen ook binding tussen het lokale subject en een niet-locatieve prepositie toestaan. Voor het Nederlands (14) is dit echter in geen enkel geval mogelijk.

Maar ook bij Romaanse talen is deze structuur niet in alle gevallen grammaticaal en is dus geen algemeen fenomeen. In (17) wordt dit aangetoond voor de Spaanse taal:

- (17) a. *María_i sueña con ella_i
Maria droomt over haar
b. *Juan_i apunta hacia él_i
Jan wijst naar hem
c. *La niña_i mira hacia ella_i
Het kind kijkt naar haar

Bovenstaande gevallen bevatten een niet-locatieve prepositie en een pronomen. In deze gevallen kan het pronomen echter niet gebonden worden door het lokale subject. Daarmee contrasteren de constructies die gegeven zijn in (15) en (16).

Er zijn verschillende oplossingen voorgesteld om bovenstaande verschijnselen te kunnen verklaren (Hestvik, 1991, de Jong, 1996, Reinhart en Reuland, 1993). Veel van deze theorieën leveren echter andere problemen op. Een knelpunt is bovendien dat generalisatie niet mogelijk is, omdat binding tussen het lokale subject en de niet-locatieve PP niet in alle gevallen leidt tot een grammaticale zin.

Het antwoord wordt gegeven door de Aangepaste Binding Principles en de Chain Condition zoals die in (5) en (6) zijn weergegeven. Deze geven een oplossing voor het feit dat er in de Romaanse talen constructies voorkomen die de Standaard Bindingtheorie verbiedt.

Om dit te kunnen begrijpen, is het belangrijk om het basisprincipe van thetarol- en casustoekenning te doorgronden. Elke zin wordt opgebouwd rondom het werkwoord, dat de functie van een predicaat op zich neemt. Dit deelt zogeheten thetarollen uit aan de argumenten in de zin, zoals *Agent of Theme*. Deze rollen staan in verband met Casus, een syntactisch mechanisme dat de relatie tussen twee elementen specificeert. Elke complete naamwoordgroep (DP) heeft een Casus-rol nodig om zichtbaar te zijn voor het taalsysteem. Een zin met een DP die geen Casus toegewezen heeft gekregen, is ongrammaticaal.

Reinhart en Reuland stellen dat de (on)grammaticaliteit van gebonden pronomina in PPs (zoals in 15-17) voortkomt uit de aan- of afwezigheid van tegenstelling in het Casus-systeem³. Het Casus-systeem bestaat uit twee componenten. De eerste is het structurele Casus-systeem, dat betrekking heeft op onder andere het contrast tussen nominatief en accusatief. Wanneer een

³ Het Casus-systeem heeft betrekking op de naamval die gedragen wordt door het element, in dit geval het pronomen.

pronomen structurele Casus toegewezen krijgt, kunnen verschillende thetarollen hier aan toegekend worden. De eigenschappen van het element moeten dan gespecificeerd worden. De tweede is het inherente Casus-systeem, dat geen contrast bewerkstelligt. De pronomina die inherente Casus toegewezen krijgen, zijn dan ook verbonden aan één specifieke thetarol.

Er bestaat dus een contrast tussen structurele en inherente Casus en deze sluiten elkaar uit. Een pronomen bevat slechts één van deze eigenschappen en dat bepaalt diens aard.

Voor het Nederlands geldt dat werkwoorden die een locatieve rol selecteren elke locatieve prepositie toestaan. Maar werkwoorden die een niet-locatieve rol selecteren, kunnen veelal slechts gecombineerd worden met één soort prepositie als argument. Dit wordt aangetoond in (18):

- (18) a. Jan_i praat over/*aan/*naar hem_{*i/j}/zichzelf_i
b. Jan_i zag een slang naast/onder/bij/achter hem_i

De prepositie *over* in (18a) wordt een vaste prepositie genoemd, omdat het voor het verkrijgen van deze betekenis de enige optie is om gecombineerd te worden met het werkwoord *praten*. Daarom voegt de prepositie samen met het werkwoord en wordt het pronomen een argument van dit nieuwe complexe predicat. Een argument dat het object of subject van het werkwoord is, is semantisch onbelemmerd, omdat aan deze positie geen vaste thetarol verbonden is. Andere rollen dan *Agent* kunnen namelijk toegekend worden aan het subject en andere rollen dan *Theme* kunnen toegekend worden aan het object (Zubizarreta, 1985). Het pronomen krijgt structurele Casus van het werkwoord, omdat er verschillende optionele thetarollen en dus casusen aan toegeschreven kunnen worden. Dit heeft als gevolg dat het object van de PP gespecificeerd dient te worden en het lokale subject, zoals later toegelicht zal worden, deze niet kan binden.

(18b) is een voorbeeld van een predicat dat gecombineerd kan worden met verschillende preposities. De geselecteerde prepositie voegt daarom niet samen met het werkwoord en de gehele PP krijgt een thetarol toegewezen van het werkwoord. De prepositie verandert zodoende in een thetarol-toekenner en daarmee wordt het een op zichzelf staand predicat. Dit predicat deelt vervolgens de thetarol en inherente Casus uit aan het pronomen.

Voor het Spaans geldt, net zoals in het Nederlands, dat predicaten die een locatieve rol selecteren, met elke willekeurige locatieve prepositie gecombineerd kunnen worden. Dit impliceert dat er een directe semantische relatie tussen het complement van de prepositie en het werkwoord ontbreekt en binding van het object van de prepositie door het lokale subject wordt toegestaan.

In het Spaans is het echter zo dat ook in zinnen met een niet-locatieve prepositie een referentiële afhankelijkheid tussen het object van de prepositie en het lokale subject kan ontstaan. Dit is het geval bij enkele predicaten die verschillende niet-locatieve preposities kunnen selecteren. Zo kan *comprar* gecombineerd worden met *con*, *para* en *por*. Ook *pensar* en *hablar* hebben meerdere optionele preposities, zoals *de*, *sobre*, *con* en *acerca de* (de Jong, 1996). Dit wordt weergegeven met voorbeelden in (19).

- (19)a. Juan_i vio una serpiente cerca/debajo/detrás/delante de él_i
Jan zag een slang naast/onder/bij/voor hem
b. Juan_i compró un regalo con/para/por el_i
Jan kocht een kado voor hem
c. Juan_i pensó de/sobre/acerca de/con el_i
Jan dacht aan hem
d. Juan_i habló de/sobre/acerca de el_i
Jan praatte over/met hem

In de gevallen in (19) wordt coreferentie tussen het lokale subject en het pronomen die deel uitmaakt van de PP toegestaan. Zowel de locatieve als niet-locatieve preposities treden hier namelijk op als onafhankelijk predicaat en delen de thetarol en Casus uit aan het complement.

Wat dit betreft verschillen het Nederlands en het Spaans van elkaar. Ook voor het Nederlands kunnen enkele predicaten gecombineerd worden met verschillende niet-locatieve preposities en dus niet met maar één vaste prepositie. Een voorbeeld hiervan is het predicaat *denken*, dat gecombineerd kan worden met zowel de prepositie *aan* als *over*. Binding van het complement van de prepositie door het lokale subject wordt in deze Nederlandse gevallen echter, in tegenstelling tot de Spaanse voorbeelden hierboven, niet toegestaan. Voor het Nederlands geldt dus dat Principe B van de Standaard Binding Principles een adequate beschrijving geeft van de beperking op binding van een complement van een niet-locatieve prepositie, zoals in sectie 1.1 is besproken. Het feit dat lokale binding van het complement van een niet-locatieve prepositie in Romaanse talen wel toegestaan kan worden, is wat Reinhart en Reuland met hun aangepaste theorie proberen te verklaren. Voor deze discrepantie tussen het Nederlands en het Spaans is naar mijn weten helaas nog geen duidelijke verklaring.

Hoewel enkele predicaten met verschillende niet-locatieve preposities gecombineerd kunnen worden, selecteren ook in het Spaans de meeste predicaten één vaste niet-locatieve prepositie. Dit geldt voor de uitdrukkingen zoals in (17). Als voorbeeld: *sueña con* in (17a) is een vaste uitdrukking, wat wil zeggen dat het werkwoord *soñar* in deze betekenis niet zonder de prepositie *con* kan voorkomen. Deze prepositie wordt samengevoegd met het werkwoord en deelt dus zelf geen thetarol uit. Het werkwoord wijst structurele Casus toe aan het object van de prepositie en deze moet gespecificeerd worden.

Vervolgens kan dit in verband gebracht worden met de Chain Conditie, die vereist dat slechts één element in een keten volledig gespecificeerd dient te zijn wat betreft grammaticale eigenschappen. Ter verduidelijking wordt deze herhaald in (20).

(20) Algemene Voorwaarde op A-ketens (Chain Condition)

Een maximale A-keten ($\alpha_1, \dots, \alpha_n$) bevat exact één link – α_1 – die volledig gespecificeerd is in grammaticale eigenschappen (naamvalsysteem)

Het enige element binnen de zin waarvan de eigenschappen volledig gespecificeerd zijn, is het onderwerp. Dit krijgt namelijk structurele Casus toegewezen. Casus wordt alleen gespecificeerd als er een contrast is binnen hetzelfde Casus-systeem, wat het geval is bij het structurele Casus-systeem.

Wanneer een prepositie samengevoegd is met het werkwoord, deelt het predicaat aan zowel het subject als het pronomen structurele Casus uit. Voor beiden dienen de eigenschappen gespecificeerd te worden. Dit schendt de Chain Conditie: als een NP volledig gespecificeerd is voor alle grammaticale eigenschappen en het is niet de eerste link (d.w.z. het subject), verbiedt de Chain Conditie een anaforische interpretatie (Reinhart & Reuland, 1993). (21) is hier een voorbeeld van. De prepositie *con* is een verplichte aanvulling op het werkwoord *soñar* en is dus een zogeheten vaste prepositie. Zoals gezegd voegt deze samen met het werkwoord, waardoor het werkwoord structurele Casus aan het object moet toekennen. Deze wordt gespecificeerd voor [+Nom] of [+Acc]:

(21) *Juan [+Nom] sueña mucho con él_i [+Acc]

Gezien het feit dat er nu twee elementen zijn die volledig gespecificeerd zijn, kan er geen keten gevormd worden en een referentiële afhankelijkheid wordt uitgesloten.

Zoals eerder besproken krijgt een pronomen daarentegen inherente Casus toegewezen door de prepositie wanneer deze prepositie een onafhankelijk predicaat vormt. In het inherente Casus-systeem bestaat geen oppositie en dat impliceert de afwezigheid van een specificatie voor die klasse. Als het object van de prepositie dus inherente Casus krijgt, zijn diens grammaticale eigenschappen

niet volledig gespecificeerd. Dit leidt ertoe dat deze een keten kan vormen met het subject. Dit wordt gerepresenteerd in (22):

(22) Juan_i [*+Nom*] habla mucho de él_i

In (22) krijgt de gehele PP een thetarol van het werkwoord en treedt deze op als een zelfstandig predicat. Het pronomen *el* is daarom geen complement van het werkwoord en krijgt zijn thetarol van de prepositie *de*. Deze deelt inherente Casus uit, waarbinnen geen contrast bestaat. Er kan in dit geval wel een keten gevormd worden.

De aard van de prepositie, vast of variabel, bepaalt in Romaanse talen dus de eigenschappen van het object van de PP. De Chain Conditie bepaalt vervolgens de grammaticaliteit van een referentiële relatie tussen het pronomen en het lokale subject, door middel van specificatie van eigenschappen. Talen kunnen verschillen in de mate waarin niet-locatieve preposities als onafhankelijke predicaten, ofwel inherente Casustoekenners, kunnen optreden. Hiermee kunnen verschillen tussen en binnen talen verklaard worden.

1.4 De verwerving van taal: pronomina

De verwerving van taal gebeurt onbewust en vrijwel moeiteloos. Hoewel de interpretatie van reflexieve voornaamwoorden geen enkel probleem oplevert (Baauw, 2000), hebben kinderen tijdens het verwerven van hun moedertaal wel moeite met het juist interpreteren van pronomina voornaamwoorden (Hamann, 2011). Regelmatig staan zij ten onrechte toe dat een pronomen gebonden wordt door het lokale subject. Dit verschijnsel vormt een deel van het brede fenomeen dat het *Delay Of Principle B Effect* (DPBE) genoemd wordt. De binding van een pronomen door zijn lokale subject schendt namelijk Principe B van de Standaard Binding Principes. Het pronomen wordt in deze gevallen geïnterpreteerd als een vrije variabele, door middel van een relatie van coreferentie. Kinderen produceren dus zinnen waarin een co-referentiële relatie ontstaat tussen een pronomen en het lokale subject. Dit gebeurt als alternatief op binding, wat uitgesloten wordt door Principe B.

In (23) wordt de prestatie van Nederlandse kinderen in vergelijking met volwassenen aangegeven. Deze resultaten voor de Nederlandse taal zijn van toepassing op zowel lijdend voorwerp pronomina als pronomina in niet-locatieve PPs.

- (23) a. Het jongetje wijst naar hem (50% zoals volwassenen)
b. Het jongetje wijst naar zichzelf (100% zoals volwassenen)

Slechts in de helft van de gevallen interpreteren kinderen het pronomen in (23a) op de juiste manier. In de andere helft van de gevallen wordt er een relatie bewerkstelligd tussen het pronomen en het subject, waarbij *hem* naar *het jongetje* verwijst. Volwassenen staan deze interpretatie normaliter niet toe.

In tegenstelling tot wat het geval is bij constructies als (23a), ontstaat er bij gevallen als (23b) geen enkel probleem. Hier wordt gebruik gemaakt van een reflexief pronomen. Het gedrag van kinderen is hier in de overgrote meerderheid van de gevallen hetzelfde als dat van volwassenen. Deze resultaten impliceren dat kinderen geen moeite hebben met de toepassing van Principe A van de Standaard Binding Theorie, maar ogenschijnlijk wel met de toepassing van Principe B. Dit verschijnsel wordt gevonden in een variëteit aan talen.

Reinhart & Grodzinsky (1993) beargumenteren dat bovenstaand fenomeen het resultaat is van het falen in juiste toepassing van een regel die de beperkingen oplegt aan coreferentie, die aangeboren is en die tot het domein lijkt te behoren van de Universele Grammatica. Deze regel is gegeven in (24).

(24) *Regel I: Intrasententiële Coreferentie*

NP A kan niet corefereren met NP B als het vervangen van A door C, C een variabele A-gebonden door B, leidt tot een niet te onderscheiden interpretatie

(24) bepaalt dat het bewerkstelligen van een referentiele afhankelijkheid door binding de voorkeur heeft boven coreferentie, tenzij coreferentie een interpretatie oplevert die anders is dan de interpretatie die binding oplevert. In het geval van (23a) leiden binding en coreferentie tot dezelfde interpretatie, waardoor coreferentie uitgesloten wordt.

Kinderen slagen er niet in om deze regel correct toe te passen. Ze gaan daarom over op een 'gokstrategie' wat ertoe leidt dat coreferentie in ongeveer vijftig procent van de gevallen door hen onterecht wordt toegestaan. Dit effect is echter niet universeel en treedt bijvoorbeeld niet op in Romaanse talen (Baauw, 2000) in constructies zoals (25).

(25) *La niña la señala*
Het kind wijst naar haar

(90% zoals volwassenen)

De afwezigheid van het DPBE in de verwerving van Romaanse talen zou kunnen komen door het feit dat Romaanse zwakke pronomina, zoals *la* in (25) clitics zijn. Dit in tegenstelling tot pronomina zoals *hem* in (23a), welke pronomina zijn. Ook in het Nederlands bestaan er zwakke object pronomina.

Baauw (2000) onderzocht in zijn experiment of Nederlandse kinderen coreferentie tussen het zwakke pronomina 'm en het lokale subject dan ook toestaan, net zoals Spaanse kinderen in een schijnbaar vergelijkbare situatie. Uit de resultaten blijkt dat de kinderen echter ook hier een DPBE effect vertonen. Dit leidt tot de conclusie dat zwakke pronomina in het Nederlands niet gelijkgesteld kunnen worden aan clitics. Bovendien impliceert dit dat het DPBE niet optreedt bij verwerving van het Spaans omdat clitics op een andere wijze geïnterpreteerd worden dan reguliere zwakke en sterke pronomina. Deze eerste kunnen slechts geïnterpreteerd worden als gebonden variabelen. Dit geldt niet voor het Nederlands, waar kinderen zwakke pronomina interpreteren als vrije variabelen. Dit is kort gezegd het gevolg van het feit dat clitics verplaatsing naar het functionele domein met zich meebrengen. De clitic vormt dan een functioneel hoofd en kan niet geïnterpreteerd worden als vrije variabele. Coreferentie moet dan ontstaan door binding, wat leidt echter tot schending van Principe B. Zodoende wordt een referentiële relatie tussen het subject en de clitic uitgesloten.

Voor sterke pronomina toont Baauw (2000) aan dat Spaanse kinderen ook hier geen DPBE vertonen en coreferentie tussen sterke pronomina en het lokale subject wordt eveneens in ongeveer vijftig procent van de gevallen geaccepteerd. Voor dit experiment zijn zinnen zoals in (26) gebruikt.

(26) *María la señaló a ella*

Zoals bekend, is het Spaans vrijer dan het Nederlands en het Engels als het gaat om het bewerkstelligen van referentiële relaties tussen pronominale complimenten van de PP en het lokale subject. Dit is in het Nederlands en Engels beperkt tot locatieve preposities, terwijl in het Spaans ook enkele constructies met niet-locatieve preposities grammaticaal bevonden worden. Met een onderzoek toont Baauw (2000) aan dat kinderen geen DPBE laten zien bij deze laatstgenoemde constructies. Belangrijk te vermelden, is dat kinderen wel gevoelig blijken te zijn voor het verschil tussen locatieve en niet-locatieve preposities, waarbij de eerste in veel meer gevallen geaccepteerd wordt.

Verschillende onderzoeken wijzen uit dat kinderen in ongeveer 50% van de gevallen coreferentie tussen een pronomina en een c-commanderende antecedent toestaan, in gevallen waarbij dat volgens volwassenen niet kan. Baauw toont in zijn experimenten echter aan dat het onvermogen van kinderen om deze structuur van coreferentie te verwerpen niet te wijten is aan een onvolledige verwerving van Principe B, maar aan de onvolledige verwerving van een pragmatisch principe die coreferentie uitsluit. Kinderen staan hier coreferentie toe als een alternatief van binding.

Kinderen accepteren coreferentie vaker dan volwassenen (Baauw, 2000) wat, naast de gegeven verklaringen, impliceert dat kinderen vaker toestaan dat de PPs als onafhankelijke predicaten optreden. Dit is al nader toegelicht in sectie 1.3. Zinnen in (23) en (26) worden dus geïnterpreteerd als:

- (27) a. *Het jongetje_i wijst naar hem_i
b. *María_i la señaló a ella_i

Bovenstaande experimenten leveren bewijs voor het gegeven dat kinderen moeite hebben met een correcte interpretatie van pronomina maar nauwelijks met reflexieven. De juiste interpretatie van pronomina komt slechts tot stand wanneer de beperkingen die erop van toepassing zijn door kinderen succesvol zijn verworven. Tot die tijd zijn kinderen toleranter bij het toestaan van een lokale coreferentie waar volwassenen die doorgaans afwijzen.

1.5 Taaloverdracht

Ieder mens zou volgens Chomsky voorzien zijn van een aangeboren taalcapaciteit. Deze theoretische karakterisering van een veronderstelde aangeboren talige capaciteit, heet de Universele Grammatica en bestaat uit principes en parameters.

De grammaticale principes liggen ten grondslag aan het taalvermogen en liggen vast vanaf de geboorte. Het andere deel van de Universele Grammatica is de reeks parametrische waardes. Dit zijn vaste beslispunten, welke verschillen per taal. Deze waardes leveren uiteindelijk een eindige verzameling specifieke grammatica's op, die voorzien in de structurele kennis voor de menselijke talen op deze wereld (Chomsky, 1981). Met de talige input waar een kind aan blootgesteld wordt, kan hij/zij vaststellen welke eigenschappen tot de taal behoren die verworven dient te worden. De parameters zijn verantwoordelijk voor de variëteit tussen talen en daarom is deze theorie ook belangrijk in de studie naar tweede taalverwerving.

Uitgaande van het nativisme, is het de vraag in welke mate de Universele Grammatica nog toegankelijk is bij verwerving van een tweede taal op latere leeftijd. Het gaat er dan om of een talig fenomeen -ook op latere leeftijd- nog wordt verworven door activatie van aangeboren kennis, welke getriggerd wordt door talige input.

De prestatie van leerders in een tweede taal wordt vrijwel altijd beïnvloed door de taal of talen die ze al kennen (Mitchell & Miles, 2004). Dit is vooral duidelijk merkbaar aan het buitenlands accent van een non-native speaker, dat veel gehoord wordt. Deze merkbare invloed van de moedertaal is het gevolg van taaloverdracht. Taaloverdracht wordt gezien als een proces van taalgebruik welke gebaseerd is op de eerder verworven talige kennis (Meisel, 2011). Het is nog niet duidelijk in welke mate dat gebeurt en welke eigenschappen precies overgedragen worden van de moedertaal naar een later verworven taal, maar wel dat het bij sommige eigenschappen eerder gebeurt dan bij andere.

Het vraagstuk dat hierop volgt, is of de parameters die al op de juiste waarde gezet zijn voor de moedertaal, gereset kunnen worden en vervolgens de juiste waarde aan kunnen nemen voor de nieuwe taal. Wanneer parameters volledig gereset kunnen worden, zou kennis van de moedertaal geen effect moeten hebben op de parametrische aspecten van de tweede taal. Het gaat hier dus om vaste punten waarop talen van elkaar kunnen verschillen, zoals het wel of niet kunnen weglaten van het onderwerp.

Wanneer parameters niet gereset zouden kunnen worden, zal het leren van een tweede taal op deze punten bemoeilijkt worden. De wijze waarop de nieuwe taal geproduceerd of geïnterpreteerd zal worden is dan afhankelijk van de moedertaal. Een parameter die in de moedertaal geactiveerd was, maar in de tweede taal uitgeschakeld moet worden of andersom, zal dan zorgen voor problemen.

Er zijn drie visies met betrekking tot deze kwestie, welke White (2003) in haar boek beschrijft. De eerste theorie is de zogeheten *Full Acces Hypothesis*, welke stelt dat de Universele Grammatica ook de begintoestand van de tweede taal vormt en hieraan beperkingen oplegt. Parameters kunnen

gereset worden en dus kan de leerder van de tweede taal het niveau van een moedertaalspreker bereiken. Hierbij vormt de uiteindelijke staat van de moedertaal de basis van de later verworven taal. Bewijs voor deze theorie komt voort uit onderzoeken die aantonen dat eigenschappen verworven kunnen worden die niet van toepassing zijn op de moedertaal.

De tweede theorie wordt de *Partial Acces Hypothesis* genoemd en deze bepleit dat een deel van de grammatica van de moedertaal de basis van de grammatica van de tweede taal vormt. Sommige delen van de Universele Grammatica zijn niet meer beschikbaar en dus kunnen parameters niet volledig gereset worden. Bij het verwerven van de tweede taal wordt dan gedeeltelijk gebruik gemaakt van de moedertaal, welke dus invloed zal blijven uitoefenen op de tweede taal.

De laatste theorie is de *No Parameter Resetting Hypothesis* en die veronderstelt dat er geen enkele toegang meer is tot de Universele Grammatica bij het verwerven van een tweede taal op latere leeftijd. Volwassen leerders moeten dus een beroep doen op andere leermechanismes. De parameters kunnen niet opnieuw ingesteld worden en representaties zoals in een moedertaal zijn dan ook onhaalbaar.

Meisel (2011) beschrijft een onderzoek dat aantoont aan dat er sprake is van enige overdracht van de eerste naar de tweede taal en dat er simpelweg te weinig overtuigend bewijs is voor de hypothese dat de Universele Grammatica nog volledig tot de beschikking van volwassen leerders staat. Huidig onderzoek suggereert daarmee dat gedeeltelijke toegang de meest adequate optie is.

De generatieve taalkunde construeert zoals beschreven een zeer geraffineerd taalsysteem, dat bestaat uit een Universele Grammatica en taalafhankelijke parameters. Er zijn krachtige argumenten voor deze visie, welke stelt dat ieder mens een aangeboren taalcapaciteit tot zijn beschikking heeft. In mijn scriptie zal ik proberen verdere aanwijzingspunten te leveren voor deze theorie. Dit zal ik in verband brengen met tweede taalverwerving en dus trachten bij te dragen aan het onderzoek naar de mate van overdracht tussen de moedertaal en de later verworven taal.

Het belangrijkste doel van deze scriptie is om met een onderzoek aan te tonen in hoeverre een eerder verworven taal invloed heeft op een tweede taal en in welke mate deze invloed weerspiegeld wordt in de grammatica van de tweede taal.

2. Deze studie

In het theoretisch kader van deze scriptie zijn de principes van binding en coreferentie geplaatst binnen het raamwerk van de generatieve taalkunde en tweede taalverwerving.

Deze studie doet onderzoek naar het raakvlak van deze domeinen wat taaloverdracht omvat.

Zoals geconcludeerd in sectie 1.5 is de relatie tussen Universele Grammatica en tweede taalverwerving een nog onbeantwoord vraagstuk. Huidig onderzoek toont aan dat de theorie voor gedeeltelijke toegang de meest adequate is. De zogeheten *Partial Acces Hypothesis* pleit voor de visie dat de Universele Grammatica nog gedeeltelijk beschikbaar is bij het leren van een tweede taal. Met dit onderzoek tracht ik verder bewijs te leveren voor het standpunt dat de moedertaal blijvende invloed heeft op tweede taalverwerving. Bovendien zal hieruit blijken in welke mate taaloverdracht plaatsvindt van de Nederlandse moedertaal naar de Spaanse tweede taal.

De onderzoeksvraag -hier herhaald- die bij mijn onderzoek centraal staat, is:

In hoeverre zijn L2 leerders van het Spaans gevoelig voor invloeden van hun Nederlandse moedertaal bij de interpretatie van co-referentiële structuren die grammaticaal zijn in het Spaans, maar niet in het Nederlands?

Mijn hypothese, gebaseerd op bevindingen uit eerder onderzoek, is dat de Nederlandse moedertaal van de sprekers invloed heeft op de resultaten van de test. In vele onderzoeken is inmiddels aangetoond dat leerders van een tweede taal zich laten beïnvloeden door de eerder verworven grammatica. Deze invloed van de moedertaal is onder vele anderen gedemonstreerd door Mitchell & Miles (2004).

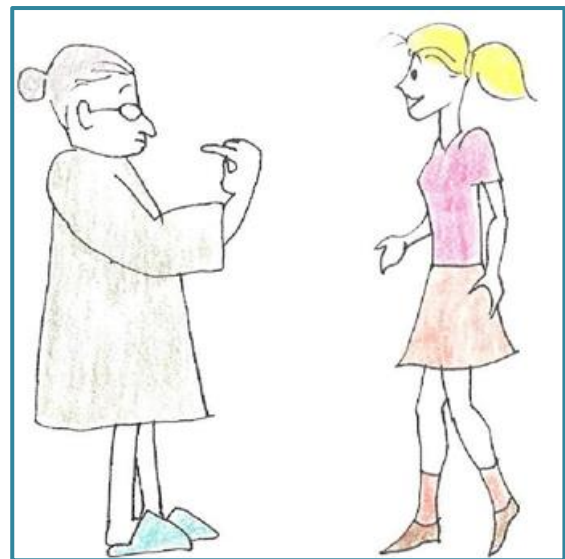
Door te kijken naar het gedrag van Nederlandse L2 leerders van het Spaans bij de interpretatie van anaforische afhankelijkheden in PPs, kan er beter inzicht verkregen worden op de vraag in welke mate zij zich hierbij laten leiden door hun moedertaal. Dit kan vervolgens een bijdrage leveren aan het debat over de invloed van de Universele Grammatica bij het leren van een tweede taal, wanneer duidelijk blijkt dat de moedertaal wel of geen invloed heeft.

Stimuli

Het materiaal dat ik gebruik heb voor dit onderzoek bestaat uit stimuli afkomstig uit het experiment naar de interpretatie van coreferentie van Baauw (2000) en uit plaatjes die ik zelf toegevoegd heb. Ik heb in mijn onderzoek gebruik gemaakt van twee soorten afbeeldingen: reflexieve afbeeldingen en referentiële (d.w.z niet-reflexieve) afbeeldingen. Op de referentiële afbeelding is te zien hoe één van de individuen een handeling uitvoert op/naar een ander individu (afbeelding 1). Op de reflexieve afbeelding is te zien hoe één van de karakters in de afbeelding een handeling uitvoert op/naar zichzelf (afbeelding 2).

Afbeelding 1 De oma wijst naar iemand anders

Afbeelding 2 De oma wijst naar zichzelf

De plaatjes zijn voor elke conditie voorzien van twee vrouwelijke individuen: ofwel een oma en een kind, ofwel een moeder en een kind. De participanten dienen uit deze twee mogelijkheden te kiezen en aan te geven naar welke individu het pronomen verwijst. De context benoemt in alle gevallen de twee vrouwelijke individuen: de oma (*la abuelita*), de moeder (*la mamá*) of het kind (*la niña*). De bijbehorende zinnen testen drie soorten PPs: locatieve preposities (Loc), niet-locatieve preposities die pronominale coreferentie toestaan in het Spaans (*Maria habla de ella – Maria praat over haar*) (NLoc-Ref) en niet-locatieve preposities die geen pronominale coreferentie toestaan in het Spaans (NLoc-NRef). Daarnaast worden zowel pronominale als reflexieve complementen van de PP getest.

De verschillende combinaties van reflexieve/niet-reflexieve plaatjes en zinnen met locatieve, twee soorten niet-locatieve PPs, pronomina en reflexieven leveren de volgende experimentele condities op:

1. Zinnen met een niet-locatieve prepositie in combinatie met een pronominaal PP complement:
¿La niña sueña con ella?
Vertaling: Droomt het meisje over haar?
2. Zinnen met een niet-locatieve prepositie in combinatie met een reflexief:
¿La niña sueña con sí misma?
Vertaling: Droomt het meisje over zichzelf?
3. Zinnen met een niet-locatieve prepositie in combinatie met een pronominaal PP complement:
¿La niña piensa en ella?
Vertaling: Denkt het meisje aan haar?
4. Zinnen met een niet-locatieve prepositie in combinatie met een reflexief:
¿La niña piensa en sí misma?
Vertaling: Denkt het meisje aan zichzelf?
5. Zinnen met een locatieve prepositie in combinatie met een pronominaal PP complement:
¿La mamá traza un círculo alrededor de ella?
Vertaling: Trekt de mama een circkel om haar heen?
6. Zinnen met een locatieve prepositie in combinatie met een reflexief:
¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma?
Vertaling: Trekt de mama een circkel om zichzelf heen?

Het combineren van deze condities met de twee soorten afbeeldingen (reflexieve/niet reflexieve handeling) resulteert in twaalf verschillende testcondities. Per testconditie zijn drie zinnen getest, wat neerkomt op een totaal van 36 testcondities. Tot slot zijn er zes fillers toegevoegd, waarin geen gebruik is gemaakt van een prepositie (*¿La niña se señala? - Wijst het kind zichzelf aan?*).⁴ Een overzicht is te zien in tabel 1. Hierbij staat 'Ja' voor het antwoord wat verwacht wordt op basis van de hierboven besproken literatuur en 'Nee' voor een afwijkend antwoord.

	Test	Filler	Totaal
Ja	24	0	24
Nee	12	6	18

Tabel 1 Totaaloverzicht stimuli

De tweeënveertig testcombinaties zijn geplaatst in een presentatie in het programma Powerpoint. Op elke dia is één afbeelding geplaatst. Onder elke afbeelding staat een zin ter introductie van de twee individuen (bijvoorbeeld: *Una mamá y una niña...*) en vervolgens de testzin in de vorm van een vraag. Het volledige experiment bestaat dus uit 42 plaatjes en 42 zinnen welke gecombineerd zijn in een totaal van 42 dia's.

Procedure

Participanten

De groep participanten bestond uit 25 studenten van de bacheloropleiding Spaanse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Utrecht. Alle deelnemers hebben als moedertaal Nederlands en hebben een leeftijd tussen de 18 en 26 jaar met een gemiddelde leeftijd van 20;4 jaar. Alle participanten hebben

⁴ Voor een volledige weergave van de gebruikte testmaterialen, raadpleeg de Appendix.

Spaanse Taalverwerving niveau 1, 2 en 3 gevolgd aan de Universiteit Utrecht. Het niveau hiervan binnen het Europees Referentiekader is niet officieel bekend, maar wanneer gekeken wordt naar de richtlijnen, zal dit rond het B2 niveau liggen (ERK). De resultaten van twee van de participanten zijn verwijderd omdat ze als moedertaal geen Nederlands, maar respectievelijk Pools en Papiaments hadden. Eén proefpersoon is daarnaast niet meegenomen in de resultaten omdat hij/zij slechts Taalverwerving 1 en 2 heeft gevolgd en het Spaans niveau misschien nog niet voldoende is om de structuren te begrijpen. In totaal bestond de testgroep dus uit 22 studenten.

Naast deze testgroep heeft een controlegroep aan het experiment deelgenomen, die bestond uit zes moedertaalsprekers van het Spaans. De leeftijd van deze groep liep van 21 tot 29 met een gemiddelde leeftijd van 23;5 jaar.

Methode

Voor dit onderzoek heb ik gebruik gemaakt van een collectieve Truth Value Judgement Task. Hierbij beoordelen participanten de waarheidswaarde van een zin welke gegeven wordt in combinatie met een uitbeelding, bijvoorbeeld in de vorm van een plaatje. Er wordt dus getest of participanten een idee hebben van de juistheid van een relatie tussen een plaatje en een zin. Deze test heeft als uitgangspunt dat participanten de zin slechts als onwaar zullen definiëren als hun grammatica restricties oplegt aan die bepaalde structuur. Dit heeft als gevolg dat vooral de Nee-condities van belang zijn bij de analyse van de resultaten. Er wordt niet direct gevraagd of bepaalde constructies grammaticaal zijn. Dit gebeurt slechts indirect door middel van het beoordelen van interpretaties. Dit zorgt ervoor dat ook onbewuste kennis zoals de kennis van de Binding Principles getest kan worden. Dat maakt deze methode uitermate geschikt voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag in mijn scriptie.

De participanten kregen een antwoordformulier waarop alle vragen die ook op de Powerpoint-presentatie te lezen waren, nogmaals uitgeschreven stonden. Hierachter moesten zij 'ja' dan wel 'nee' invullen, afhankelijk van hun interpretatie van de zin in combinatie met de afbeelding. Het experiment vond plaats tijdens het laatste kwartier van een college en begon met het uitdelen van de antwoordformulieren waarop een korte uitleg van de bedoeling volgde. Hierin werd nadrukkelijk verteld dat de beantwoording van de vragen geen kwestie is van het wel of niet voldoen aan de voorgeschreven regels van het Spaans. De antwoorden zijn afhankelijk van interpretatie en bij twijfel moet er dan ook afgegaan worden op de intuïtie. Alvorens te beginnen met het onderzoek, heb ik de studenten gevraagd of de bedoeling duidelijk was. Vervolgens opende ik de Powerpoint-presentatie. Per plaatje gaf ik de participanten ongeveer vijftien seconden de tijd om hun antwoord te bepalen en te noteren. Voordat ik verder ging naar de volgende dia, keek ik of niemand nog aan het schrijven of nadenken was. Na ongeveer tien minuten was het onderzoek afgelopen en heb ik de formulieren opgehaald.

De methode van het onderzoek naar de interpretatie door Spaanse moedertaalsprekers wijkt af van de hierboven beschreven methode. Dit onderzoek is uitgevoerd via e-mail. Er was helaas geen mogelijkheid om de test persoonlijk bij de participanten af te nemen. Ik heb het experiment en het antwoordformulier daarom opgestuurd en de participanten hierbij, zoals bij de testgroep, nadrukkelijk gevraagd af te gaan op de intuïtie en niet te lang na te denken. Vervolgens heb ik ze gevraagd me het ingevulde formulier terug te sturen.

3. Resultaten

Op het moment dat alle antwoordformulieren compleet waren, heb ik deze doorzocht op missende waardes. Deze zijn niet gevonden, wat betekent dat alle proefpersonen de formulieren volledig hebben ingevuld. Zoals onder *Participanten* is beschreven, zijn de gegevens van drie deelnemers uit de testgroep niet meegenomen vanwege een afwijkende moedertaal of een afwijkend taalniveau van het Spaans.

Er is in alle gevallen gekozen voor een tweezijdige toetsing, omdat van te voren niet bepaald kon worden of de uitkomst zou resulteren in hogere dan wel lagere scores van de groepen. Er is gekozen voor een betrouwbaarheidsinterval van 95% en de bijbehorende p-waarde van 0,05. Om de resultaten van de groepen tegenover elkaar te kunnen zetten, heb ik de antwoorden per vraag gecodeerd met 0 (antwoord komt niet overeen met wat de theorie doet verwachten) of 1 (antwoord komt overeen met wat de theorie doet verwachten). Vervolgens heb ik de vragen onderverdeeld in hun condities, welke weergegeven zijn in tabel 2. Met behulp van de scores heb ik het gemiddelde per groep per conditie bepaald.

De condities zijn gecodeerd op basis van vier variërende eigenschappen. De eerste eigenschap is de prepositie die voorkomt in de zin, welke wel of niet locatief is: Loc of NLoc. Daarnaast is er verschil in het gebruik van een pronomen (*ella*) of een reflexief (*sí misma*). Dit wordt aangegeven met respectievelijk P en R. De derde variabele is de afbeelding welke getoond wordt in combinatie met de testzin. De gerepresenteerde situatie kan reflexief of niet reflexief zijn: Ref – NRef. Ten slotte is de laatste eigenschap het verwachte antwoord op basis van de theorie; Y (Yes) of N (No). Er zijn dus vier punten waarop de zinnen van elkaar verschillen. Enkele condities kwamen overeen qua codering en zijn daarom genummerd (.1 of .2).

Label	Voorbeeld	Prepositie	Afbeelding	Verwacht antwoord
NLoc-P-NRef-Y.1	¿La niña sueña con ella?	Niet-locatief	Niet-reflexief	Ja
Loc-P-NRef-Y	¿La niña traza un círculo alrededor de ella?	Locatief	Niet-reflexief	Ja
NLoc-P-NRef-Y.2	¿La niña piensa en ella?	Niet-locatief	Niet-reflexief	Ja
NLoc-R-NRef-N.1	¿La niña sueña con sí misma?	Niet-locatief	Niet-reflexief	Nee
NLoc-R-NRef-N.2	¿La niña piensa en sí misma?	Niet-locatief	Niet-reflexief	Nee
Loc-R-NRef-N	¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma?	Locatief	Niet-reflexief	Nee
NLoc-P-Ref-N	¿La niña sueña con ella?	Niet-locatief	Reflexief	Nee
Loc-P-Ref-Y	¿La mamá traza un círculo alrededor de ella?	Locatief	Reflexief	Ja
NLoc-P-Ref-Y	¿La niña piensa en ella?	Niet-locatief	Reflexief	Ja
NLoc-R-Ref-Y.1	¿La niña sueña con sí misma?	Niet-locatief	Reflexief	Ja
NLoc-R-Ref-Y.2	¿La niña piensa en sí misma?	Niet-locatief	Reflexief	Ja
Loc-R-Ref-Y	¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma?	Locatief	Reflexief	Ja

Tabel 2 De condities

In tabel 3 tot en met 6 worden de scores van de twee groepen gerepresenteerd. De testzinnen zijn onderverdeeld op basis van verwacht antwoord (nee/ja) en het bevatten van een pronomen of reflexief.

In dit experiment gaat het om wat de Nederlandse studenten doen met reflexieve interpretaties van pronominale PPs. Vooral belangrijk zijn daarom de laatste twee condities van tabel 5. Deze condities bevatten een pronomen welke corefereert met het lokale subject:

Loc-P-Ref-Y: *¿La mamá_i traza un círculo alrededor de ella_i?*
Trekt de moeder_i een cirkel om haar_i heen?

NLoc-P-Ref-Y: *¿La niña_i piensa en ella_i?*
**Denkt het meisje_i aan haar_i?*

Omdat mijn onderzoeksvraag zich richt op merkbare invloed van de moedertaal op het leren van een tweede taal, is vooral belangrijk om te kijken waar deze twee van elkaar afwijken. Dat is voor het Nederlands en het Spaans het geval voor de laatste conditie. Deze bevat een niet-locatieve prepositie die in het Spaans een coreferentiële afhankelijkheid bewerkstelligt. Dit is niet mogelijk in het Nederlands en dus is het belangrijk op welke manier de Nederlandse studenten dit interpreteren. In tabel 7 zijn alle scores per conditie van beide groepen ter verduidelijking weergegeven.

	n	NLoc-P- Ref-N
Testgroep	22	92%
Controlegroep	6	78%

Tabel 3 Percentage correcte 'nee' antwoorden op de pronominale nee-conditie

	n	NLoc-R- NRef-N.1	NLoc-R- NRef-N.2	Loc-R- NRef-N
Testgroep	22	97%	85%	74%
Controlegroep	6	88%	83%	100%

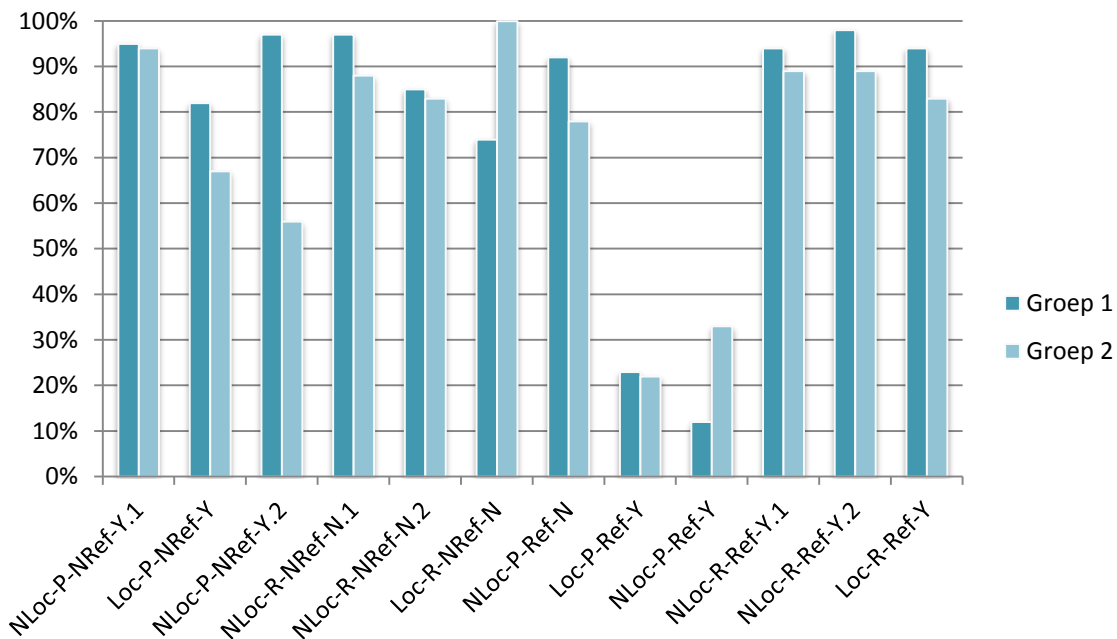
Tabel 4 Percentage correcte 'nee' antwoorden op de referentiele nee-condities

	n	NLoc-P- NRef-Y.1	Loc-P- NRef-Y	NLoc-P- NRef-Y.2	Loc-P- Ref-Y	NLoc-P- Ref-Y
Testgroep	22	95%	82%	97%	23%	12%
Controlegroep	6	94%	67%	56%	22%	33%

Tabel 5 Percentage correcte 'ja' antwoorden op de pronominale ja-condities

	n	NLoc-R- Ref-Y.1	NLoc-R- Ref-Y.2	Loc-R- Ref-Y
Testgroep	22	94%	98%	94%
Controlegroep	6	89%	89%	83%

Tabel 6 Percentage correcte 'ja' antwoorden op de referentiële ja-condities

Tabel 7 Scores per conditie in procenten

Allereerst is met behulp van de Independent Samples T-Test gekeken naar de gelijkheid in variantie tussen de twee groepen. Hieruit bleek dat de gemiddelde prestatie (in percentage correcte antwoorden) niet significant verschillend is ($p=0,3552 > 0,05$).

Wanneer de Mann-Whitney U-test gebruikt wordt om de gemiddelde scores van de Nederlanders en de Spanjaarden te bekijken, blijkt dat de Nederlanders hogere scores (gemiddelde rangscore van 15,41) dan de Spanjaarden (11,17). Ook dit verschil is echter niet significant ($p=0,1415 > 0,05$).

Er kan dus geconcludeerd worden dat er over het algemeen geen variantieverschil is tussen de groep studenten en de groep moedertaalsprekers.

Met behulp van de Friedman-test heb ik vervolgens gekeken naar de prestatie van alle participanten samen en dus zonder de testgroep en de controlegroep te splitsen. Hieruit blijkt dat de participanten het laagst scoorde op conditie NLoc-P-Ref-Y (*¿La niña piensa en ella? – Denkt het meisje aan haar?*) en Loc-P-Ref-Y (*¿La mamá traza un círculo alrededor de ella? – Trekt de moeder een cirkel om haar heen?*). Ze scoorden het hoogst op conditie NLoc-R-NRef-N.1 (*¿La niña sueña con sí misma? – Droomt het meisje over zichzelf?*) en NLoc-R-Ref-Y.2 (*¿La niña piensa en sí misma? – Denkt het meisje aan zichzelf?*) Voor al deze resultaten geldt dat deze totale gemiddelde rangscores significant afwijken ($p=0,000$).

Om de verschillen tussen de twee groepen per conditie te bepalen, heb ik gebruik gemaakt van de Mann-Whitney U-toets. Dit is een zogeheten 'between subject' test, waarbij twee onafhankelijke steekproeven tegenover elkaar worden gezet. In dit geval is dat de testgroep, bestaande uit de Nederlandse studenten, en de controlegroep, bestaande uit de moedertaalsprekers van het Spaans. Het blijkt dat Spanjaarden met een rangscore van 21 beter scoren op conditie Loc-R-NRef-N (*¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma? – Trekt de moeder een cirkel om zichzelf heen?*) dan Nederlandse studenten van het Spaans met een gemiddelde rangscore van 12,73. Dit verschil is significant ($U=280$; $p=0,014$). Voor deze conditie geldt dat de controlegroep een hogere score behaalde dan de testgroep en de vragen vaker beantwoordden zoals de theorie van het Spaans zou doen verwachten. Verder laat deze test zien dat Nederlandse studenten van het Spaans met een gemiddelde rangscore van 16,36 juist beter scoren op conditie NLoc-P-NRef-Y.2 (*¿La niña piensa en*

ella? – Denkt het meisje aan haar?) dan Spanjaarden met een gemiddelde rangscore van 7,67. Ook dit verschil is significant (U=25; p=0,010).

De Mann-Whitney U-toets geeft dus aan dat de resultaten van de twee groepen voor conditie NLoc-P-NRef-Y.2 en conditie Loc-R-NRef-N significant verschillen.

De gemiddelde rangscores per conditie worden in tabel 8 nog eens gepresenteerd.

Conditie	Gemiddelde Testgroep	Gemiddelde Controlegroep	Significantie
NLoc-P-NRef-Y.1	14,66	13,92	0,849
Loc-P-NRef-Y	15,41	11,17	0,283
NLoc-P-NRef-Y.2	16,36	7,67	0,020
NLoc-R-NRef-N.1	15,23	11,83	0,395
NLoc-R-NRef-N.2	14,91	13	0,643
Loc-R-NRef-N	12,73	21	0,028
NLoc-P-Ref-N	15,02	12,58	0,530
Loc-P-Ref-Y	14,64	14	0,892
NLoc-P-Ref-Y	13,09	19,67	0,088
NLoc-R-Ref-Y.1	14,66	13,92	0,849
NLoc-R-Ref-Y.2	15,36	11,33	0,309
Loc-R-Ref-Y	15,05	12,50	0,530

Tabel 8 Rangscore per conditie

4. Discussie

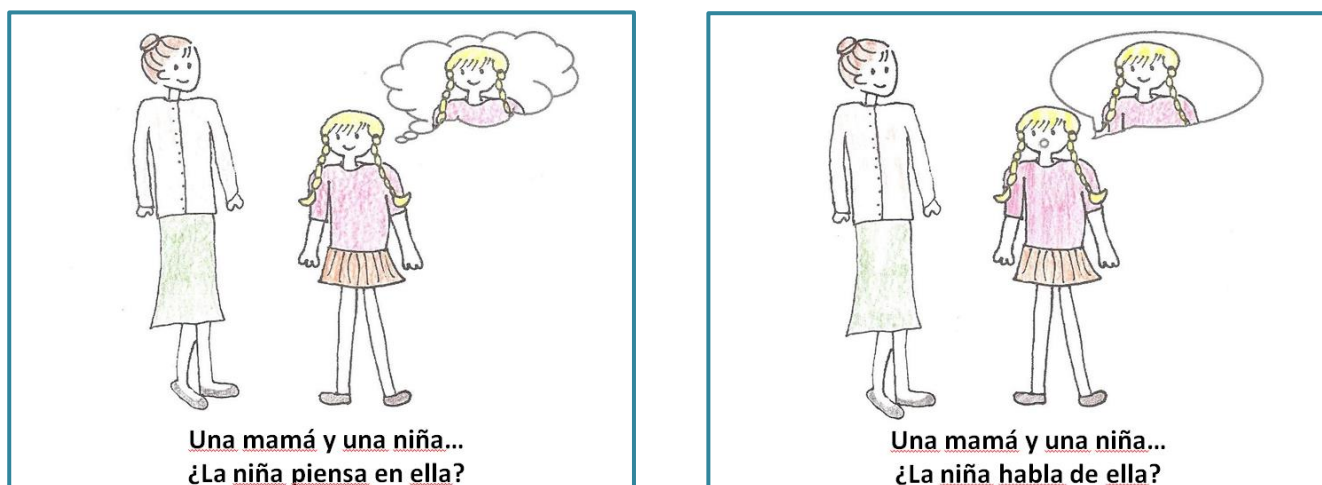
Met de hierboven beschreven resultaten kan de onderzoeksvraag beantwoord worden. Daarnaast is het nu mogelijk om de hypothese die opgesteld is aan de hand van de literatuur te beoordelen. Beiden worden hieronder herhaald:

In hoeverre zijn L2 leerders van het Spaans gevoelig voor invloeden van hun Nederlandse moedertaal bij de interpretatie van binding structuren die grammaticaal zijn in het Spaans, maar niet in het Nederlands?

Mijn hypothese, gebaseerd op bevindingen uit eerder onderzoek, is dat de Nederlandse moedertaal van de sprekers invloed heeft op de resultaten van de test. In vele onderzoeken is inmiddels aangetoond dat leerders van een tweede taal zich laten beïnvloeden door de eerder verworven grammatica. Deze invloed van de moedertaal is onder vele anderen gedemonstreerd door Mitchell & Miles (2004).

De statistische resultaten tonen aan dat er geen significant verschil is tussen de scores van Nederlandse studenten en de moedertaalsprekers van het Spaans. De groepen behaalden ongeveer dezelfde scores op het experiment en de ene groep beoordeelde de testzinnen niet significant vaker fout of goed dan de andere groep. Dit is een verwacht resultaat, gezien het feit dat maar één conditie afwijkt van de Nederlandse interpretatie. Naar deze conditie zal nu gekeken worden.

De conditie die het meest van belang is voor deze scriptie, is conditie NLoc-P-Ref-Y. Twee zinnen die deel uitmaken van deze conditie, afkomstig uit het experiment, zijn hieronder weergegeven:

Afbeelding 3 NLoc-P-Ref-Y

De NLoc-P-Ref-Y conditie heeft betrekking op een zin met een niet-locatieve prepositie (in dit geval *en/de*) en een pronomen in combinatie met een referentiële afbeelding. Het antwoord voor deze conditie, wat verwacht wordt op basis van de besproken literatuur, is *ja*. Zoals duidelijk is gemaakt in het theoretisch kader, is deze constructie in combinatie met een reflexieve interpretatie voor de Spaanse taal acceptabel. Voor de Nederlandse taal (*Een moeder en een kind... *Denkt het meisje, aan haar,?*) is dit niet het geval. De Nederlandse studenten zouden als gevolg hiervan moeite kunnen hebben met het toestaan van deze constructie. Dit zou echter slechts het geval zijn wanneer zij zich laten leiden door hun kennis van de Nederlandse grammatica. Uit de resultaten blijkt dat deze conditie qua score inderdaad significant lager uitvalt dan de andere condities. Dit geldt echter niet alleen voor de testgroep, maar ook voor de controlegroep. De Nederlandse studenten scoorden echter een stuk lager dan de Spaanse moedertaalsprekers. Na het toepassen van de Mann-Whitney U-test blijkt dat het verschil tussen de scores van de twee groepen marginaal significant is ($p=0,088$). Hoewel dit verschil niet significant is, doet dit vermoeden dat de Nederlandse studenten mogelijk beïnvloed worden door hun moedertaal en daarom andere interpretaties toekennen aan de zinnen dan moedertaalsprekers van het Spaans. Dit vermoeden is in tegenspraak met enkele onderzoeken naar tweede taalverwerving in het verleden. Zo testte Cook (1973) begrip van een tweede taal bij volwassenen en concludeerde dat taaloverdracht van de moedertaal geen duidelijke rol speelt in het leren van taal. Dezelfde conclusie is gemaakt door Ioup en Kruse (1977). Beiden vonden in hun onderzoek geen significante verschillen tussen groepen gebaseerd op hun moedertaal.

Opvallend voor deze conditie is echter dat ook een aantal (hoewel relatief minder) Spaanse moedertaalsprekers deze constructie niet toestaan. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de coreferentiële interpretatie het best klinkt wanneer het pronomen in een positie van focus gezet wordt (McDaniel & Maxfield, 1992). Het benadrukken van het pronomen is volgens hen normaal

gesproken de manier waarop lokale coreferentie bewerkstelligd wordt. De zin zou dan bijvoorbeeld als volgt geformuleerd kunnen worden:

- (1) ¿La niña solo piensa en ella?
Denkt het kind alleen aan haar?

Door het toevoegen van *solo* wordt er nadruk gelegd op *ella* en dat leidt ertoe dat een referentiële afhankelijkheid voor een Spaanse moedertaalspreker acceptabeler is. Vervolgonderzoek zou rekening moeten houden met de rol die focus speelt in de interpretatie en acceptatie van coreferentiële structuren.

Zowel de testgroep als de controlegroep behaalde ook een significant lage score op conditie Loc-P-Ref-Y. Ter verduidelijking wordt een voorbeeld van deze condities hieronder weergegeven, afkomstig uit het experiment.

Afbeelding 4 LOC-P-Ref-Y

De Loc-P-Ref-Y conditie bestaat uit een zin met een locatieve prepositie (in dit geval *alrededor de*) en een afbeelding met een reflexieve situatie. Het verwachte antwoord op deze conditie is *ja*, maar veel participanten beantwoordden deze vraag met *nee*. Daarmee staan zij een referentiële interpretatie voor deze constructie niet toe. Hun kennis van de Spaanse of Nederlandse taal legt dus beperkingen op aan de reflexieve interpretatie van deze constructie. Dit is opvallend, gezien het feit dat locatieve preposities altijd een coreferentiële interpretatie toestaan. Dit geldt voor zowel het Nederlands als het Spaans. Een mogelijke verklaring hiervoor zou wederom kunnen zijn dat het pronomen niet in een positie van focus staat.

Een laatste bevinding is dat de Spanjaarden significant hoger scoorden dan de testgroep op de conditie Loc-R-Nref-N. Op conditie NLoc-P-Nref-Y.2 scoorden de Nederlandse studenten juist significant hoger. De twee condities worden hieronder verduidelijkt met een voorbeeld.

Afbeelding 5 Loc-R-NRef-N

Afbeelding 6 NLoc-P-NRef-Y.2

De eerste conditie (afbeelding 5) heeft een niet-referentiële interpretatie in combinatie met een reflexief pronomen (*sí misma*) en het antwoord hierop is *nee*. De Spanjaarden haalden hier een score van 100%, wat inhoudt dat elke participant alle vragen van de conditie juist beantwoorde. De score van de Nederlanders wijkt hiervan significant af en zij beantwoordden deze vraag enkele keren onterecht met *ja*. Een onverwacht resultaat, wat niet terug te voeren is op kennis van de Nederlandse grammatica die afwijkt van de Spaanse grammatica. Het feit dat slechts de Nederlanders deze conditie lager beoordeelden, is niet goed te verklaren en dit verschil tussen de testgroep en de controlegroep zal nader onderzocht moeten worden.

Voor de tweede conditie (afbeelding 6) geldt dat de Spanjaarden deze interpretatie van de testzin minder vaak toestonden dan de Nederlandse studenten, terwijl het een volledig juiste interpretatie betreft. Dit ligt niet aan één bepaalde zin, gezien het feit dat alle drie de zinnen door enkele participanten fout beoordeeld werden. Ook voor dit resultaat is op dit moment geen duidelijke verklaring.

De onderzoeksvraag kan beantwoord worden aan de hand van bovenstaande resultaten. Uit het onderzoek blijkt dat de conditie die afwijkt van het Nederlands, significant vaker niet wordt toegestaan door de Nederlandse studenten. Dit impliceert dat zij bij hun oordeel afgaan op hun kennis van het Nederlands. Het gegeven dat ook Spaanse participanten deze constructie significant minder vaak toestaan, spreekt de besproken theorie echter tegen. De afwezigheid van focus zou hierin een prominente rol kunnen spelen.

Voor het uitgevoerde experiment geldt dat er een aantal punten zijn die in acht dienen te worden genomen bij de interpretatie van de resultaten. Een punt dat betrekking heeft op de stimuli van het onderzoek, is dat de plaatjes op een groot beamerschermd kwaliteit verloren en de kleuren vrijwel niet te zien waren. Bovendien waren de lijnen vervaagd, waardoor de plaatjes minder duidelijk herkenbaar waren. De participanten gaven echter aan geen probleem te hebben in het begrijpen van de plaatjes.

Een ander minpunt is dat het experiment plaatsvond vond tijdens het laatste kwartier van een college. Het was een warme dag, de atmosfeer in het lokaal was vrij benauwd en de pauze was komen te vervallen. Deze factoren kunnen nadelig hebben gewerkt op de deelname van de participanten. Het is niet onlogisch dat de participanten vermoeid en verveeld waren. Echter, de studenten leken het experiment eerder leuk dan vervelend te vinden en werkten goed mee. Naar mijn idee hebben de omstandigheden dan ook vrij weinig invloed gehad op de resultaten.

Een belangrijker punt is het verschil tussen de manier van onderzoek tussen de testgroep en de controlegroep. De testgroep is getest op een directe, collectieve manier. Voor de controlegroep was de enige optie om het experiment via de mail te versturen. De controlegroep heeft het experiment dan ook op eigen gelegenheid moeten uitvoeren. Ik heb geen enkele invloed gehad op de tijdsduur van het experiment en heb niet in de gaten kunnen houden in hoeverre de participanten aandachtig en geïnteresseerd bleven. Daarom zal vervolgonderzoek gebruik moeten maken van een controlegroep welke op exact dezelfde manier getest is als de testgroep, zoals hierboven beschreven.

Een andere beperking aan dit onderzoek, is dat de groep proefpersonen niet als volledig representatief voor de bevolking gezien kan worden. Ten eerste zijn beide groepen, maar met name de controlegroep, in dit onderzoek te klein om geldige conclusies te kunnen trekken. Daarnaast bestond de testgroep slechts uit studenten in dezelfde leeftijd, met dezelfde talige achtergrond, namelijk het Nederlands. Deze groep is niet representatief voor de volledige wereldbevolking en dus moet opgepast worden met het generaliseren van de resultaten. Vervolgonderzoek zou gebruik moeten maken van een grotere en meer gevarieerde groep participanten. Dit onderzoek zou toegepast kunnen worden op verschillende combinaties van moedertaal en tweede taal. Een voorbeeld hiervoor vormen Nederlandse tweede-taalleerders van het Italiaans, welke coreferentie toestaat op eenzelfde manier als het Spaans. Pas als verschillende onderzoeken dezelfde resultaten aantonen, duidt dit op een duidelijke aanwijzing voor bijvoorbeeld de mogelijkheid tot het resetten van parameters.

5. Conclusie

In deze scriptie is aan de hand van een Waarheidswaarde Oordeelstaak de invloed van de Nederlandse moedertaal op het leren van het Spaans als tweede taal getest. Meer specifiek had dit betrekking tot de interpretatie van referentiële afhankelijkheden waar dat in het Nederlands niet toegestaan is en in het Spaans wel. Twaalf verschillende condities zijn getest, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen een reflexieve of niet-reflexieve afbeelding, het gebruik van een pronomen of reflexief en het gebruik van een locatieve of niet-locatieve prepositie. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de oordelen van de Nederlandse studenten en van de Spaanse moedertaalsprekers over de gehele test genomen niet significant van elkaar verschillen. De constructie waarbij de Spaanse grammatica afwijkt van de Nederlandse conditie, bleek door beide groepen significant vaker niet toegestaan te worden dan andere condities. Dit resultaat zou toegeschreven kunnen worden aan invloed van de Nederlandse moedertaal, maar gezien het feit dat ook Spanjaarden deze conditie minder vaak toestaan, is het mogelijk dat er een andere oorzaak aan ten grondslag ligt. Dit zal verder onderzoek moeten uitwijzen. Wel blijkt dat de Nederlandse studenten de conditie marginaal significant vaker afwezen dan de Spaanse moedertaalsprekers. Het doel van dit onderzoek is bij te dragen aan het huidige onderzoek naar tweede taalverwerving. Door te onderzoeken of de participanten bij de interpretatie van coreferentie-relaties gebruik maken van hun moedertaal, wil ik iets toevoegen aan het nog altijd niet opgeloste debat over de toegang tot de Universele Grammatica in een tweede taal. Deze scriptie heeft ook een praktijkgericht doel, wat neerkomt op het toepassen van de resultaten op het onderwijs. Nu blijkt dat de studenten hun Nederlandse kennis (onterecht) toepassen op het Spaans, kan hiermee in de praktijk rekening mee gehouden worden. Zo kan er bijvoorbeeld expliciet onderwijs gegeven worden in de verschillen tussen het Spaans en het Nederlands. In dit geval heeft dit betrekking tot coreferentie en dit zal studenten helpen om structuren op een juiste manier te interpreteren.

6. Referenties

- Avrutin, S. (1999). *Development of the syntax-discourse interface*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Baauw, S. (2000). *Grammatical features and the acquisition of reference*. Doctoral dissertation, LOT Utrecht.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*. Dordrecht: Foris Publications.
- Cook, V. (1973). The comparison of language development in native children and foreign adults. *IRAL*, volume 11, p. 13-28.
- Cooper, G.S. (1968). A semantic analysis of English locative prepositions. Bolt, Beranek and Newman Report. Nr. 1587, Springfield.
- Grodzinsky, Y. & Reinhart, T. (1993). The innateness of binding and coreference. *Linguistic Inquiry*, volume 24 (1), p. 69-101.
- Hamann, C. (2011). Binding and coreference: views from child Language. *Handbook of Generative Approaches to Language Acquisition, Studies in Theoretical Psycholinguistics*. Volume 41, p. 247 -290.
- Hestvik, A. (1991). Subjectless binding domains. *Natural language & linguistic theory*. Volume 9 (3), p: 455-496.
- Ioup, G., Kruse, A. (1977) Interference versus structural complexity as a predictor of second language relative clause acquisition. *Proceedings of the second language acquisition research forum*. Los Angeles: UCLA.
- Jong, J.J. de (1996). *The case of bound pronouns in peripheral Romance*. Doctoral dissertation, Groningen University.
- McDaniel, D. & Maxfield, T. (1992). Principle B and contrastive stress. *Language Acquisition*. Volume 2, p: 337-358.
- Meisel, J.M. (2011). *First and second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mitchell, R. & Myles, F. (2004). *Second language learning theories*. Londen: Arnold Publishers.
- Reuland, E. & Everaert, E. (2000). Deconstructing binding. *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*, p: 634–670. Oxford: Blackwell.
- Reuland, E. & Reinhart, T. (1993). Reflexivity. *Linguistic Inquiry* 24, p. 657-720.
- White, L. (2003). *Second language acquisition and Universal Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.

www.ERK.nl

Appendix A: Testzinnen

Referentiële interpretatie met pronomen

1. Niet-locatieve prepositie die geen pronominale coreferentie toestaat + pronomen - plaatje met niet reflexieve ("referentiele) situatie (antwoord natives: ja)

1. ¿La niña sueña con ella?
2. ¿La abuelita apunta hacia ella?
3. ¿La niña mira hacia ella?

2. Locatieve prepositie (staat coreferentie toe, ook in NL) + pronomen - plaatje met niet-reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

4. La abuelita puso una silla delante de ella?
5. ¿La niña traza un círculo alrededor de ella?
6. ¿La mamá puso un jarrón detrás de ella?

3. Niet-locatieve prepositie die in Spaans pronominale coreferentie toestaat + pronomen - plaatje met niet-reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

7. ¿La niña piensa en ella?
8. ¿La niña habla de ella?
9. ¿La niña compró un libro para ella?

Referentiële interpretatie met reflexief

4. Niet-locatieve prepositie die geen pronominale coreferentie toestaat + reflexief - plaatje met niet reflexieve situatie (antwoord natives: nee)

10. ¿La niña sueña con sí misma?
11. ¿La mamá apunta hacia sí misma?
12. ¿La niña mira hacia sí misma?

5. Niet-locatieve prepositie die in Spaans pronominale coreferentie toestaat + reflexief - plaatje met niet-reflexieve situatie (antwoord natives: nee)

13. ¿La niña piensa en sí misma?
14. ¿La niña habla de sí misma?
15. ¿La niña compró un libro para sí misma?

6. Locatieve prepositie (staat coreferentie toe, ook in NL) + reflexief - plaatje met niet-reflexieve situatie (antwoord natives: nee)

16. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma?
17. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma?
18. ¿La niña puso un jarrón delante de sí misma?

Reflexieve interpretatie met pronomen

7. Niet-locatieve prepositie die geen pronominale coreferentie toestaat + pronomen - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: nee)

19. ¿La abuelita apunta hacia ella?
20. ¿La mamá mira hacia ella?
21. ¿La niña sueña con ella?

8. Locatieve prepositie (staat coreferentie toe, ook in NL) + pronomen - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

- 22. ¿La mamá traza un círculo alrededor de ella?
- 23. ¿La mamá puso una maleta detrás de ella?
- 24. ¿La niña puso una silla delante de ella?

9. Niet-locatieve prepositie die in Spaans pronominale coreferentie toestaat + pronomen - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

- 25. ¿La niña piensa en ella?
- 26. ¿La niña habla de ella?
- 27. ¿La niña compró un libro para ella?

Reflexieve interpretatie met reflexief

10. Niet-locatieve prepositie die geen pronominale coreferentie toestaat + reflexief - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

- 28. ¿La niña apunta hacia sí misma?
- 29. ¿La niña sueña con sí misma?
- 30. ¿La mama mira hacia sí misma?

11. Niet-locatieve prepositie die in Spaans pronominale coreferentie toestaat + reflexief - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

- 31. ¿La niña piensa en sí misma?
- 32. ¿La niña habla de sí misma?
- 33. ¿La niña compró un libro para sí misma?

12. Locatieve prepositie (staat coreferentie toe, ook in NL) + reflexief - plaatje met reflexieve situatie (antwoord natives: ja)

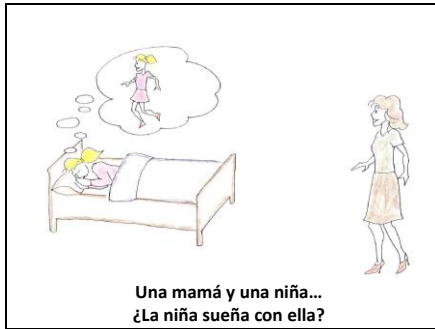
- 34. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma?
- 35. ¿La niña puso una silla delante de sí misma?
- 36. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma?

FILLERS (NEE):

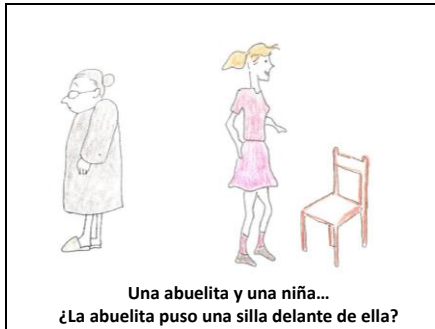
- 37. ¿La abuelita la toca con la mano?
- 38. ¿La niña la señala?
- 39. ¿La abuelita la seca?
- 40. ¿La abuelita se señala?
- 41. ¿La niña se señala?
- 42. ¿La mama se toca con la mano?

Appendix B: Experiment

Appendix C: Antwoordformulier

Nederlands

Leeftijd: _____ Moedertaal: _____

- Gevolgde cursussen:**
- Taalverwerving 1 Spaans
 - Taalverwerving 2 Spaans
 - Taalverwerving 3 Spaans
 - Taalverwerving 4 Spaans of hoger
 - Spaans is mijn (tweede) moedertaal

1. ¿La niña piensa en sí misma? _____
2. ¿La niña sueña con ella? _____
3. ¿La mamá mira hacia sí misma? _____
4. ¿La niña apunta hacia sí misma? _____
5. ¿La niña compró un libro para sí misma? _____
6. ¿La mamá apunta hacia sí misma? _____
7. ¿La niña compró un libro para ella? _____
8. ¿La niña habla de sí misma? _____
9. ¿La niña traza un círculo alrededor de ella? _____
10. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma? _____
11. ¿La niña habla de sí misma? _____
12. ¿La niña puso una silla delante de ella? _____
13. ¿La niña sueña con ella? _____
14. ¿La niña piensa en ella? _____
15. ¿La niña se señala? _____
16. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma? _____
17. ¿La niña piensa en ella? _____
18. ¿La mamá puso un jarrón detrás de ella? _____
19. ¿La niña la señala? _____
20. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma? _____
21. ¿La niña mira hacia sí misma? _____
22. ¿La abuelita la seca? _____
23. ¿La mamá puso una maleta detrás de ella? _____
24. ¿La niña habla de ella? _____
25. ¿La niña sueña con sí misma? _____
26. ¿La abuelita apunta hacia ella? _____
27. ¿La niña puso un jarrón delante de sí misma? _____
28. ¿La niña compró un libro para sí misma? _____
29. ¿La mamá se toca con la mano? _____
30. ¿La abuelita apunta hacia ella? _____
31. ¿La abuelita puso una silla delante de ella? _____
32. ¿La mamá mira hacia ella? _____
33. ¿La niña puso una silla delante de sí misma? _____
34. ¿La niña habla de ella? _____
35. ¿La niña compró un libro para ella? _____
36. ¿La abuelita se señala? _____
37. ¿La niña sueña con sí misma? _____
38. ¿La mamá traza un círculo alrededor de ella? _____
39. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma? _____
40. ¿La abuelita la toca con la mano? _____
41. ¿La niña mira hacia ella? _____
42. ¿La niña piensa en sí misma? _____

Spaans

Edad: _____ Lengua materna: _____

Segunda lengua (si es apropiado): _____

1. ¿La niña piensa en sí misma? _____
2. ¿La niña sueña con ella? _____
3. ¿La mamá mira hacia si misma? _____
4. ¿La niña apunta hacia sí misma? _____
5. ¿La niña compró un libro para sí misma? _____
6. ¿La mamá apunta hacia sí misma? _____
7. ¿La niña compró un libro para ella? _____
8. ¿La niña habla de sí misma? _____
9. ¿La niña traza un círculo alrededor de ella? _____
10. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma? _____
11. ¿La niña habla de sí misma? _____
12. ¿La niña puso una silla delante de ella? _____
13. ¿La niña sueña con ella? _____
14. ¿La niña piensa en ella? _____
15. ¿La niña se señala? _____
16. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma? _____
17. ¿La niña piensa en ella? _____
18. ¿La mamá puso un jarrón detrás de ella? _____
19. ¿La niña la señala? _____
20. ¿La mamá traza un círculo alrededor de sí misma? _____
21. ¿La niña mira hacia sí misma? _____
22. ¿La abuelita la seca? _____
23. ¿La mamá puso una maleta detrás de ella? _____
24. ¿La niña habla de ella? _____
25. ¿La niña sueña con sí misma? _____
26. ¿La abuelita apunta hacia ella? _____
27. ¿La niña puso un jarrón delante de sí misma? _____
28. ¿La niña compró un libro para sí misma? _____
29. ¿La mamá se toca con la mano? _____
30. ¿La abuelita apunta hacia ella? _____
31. ¿La abuelita puso una silla delante de ella? _____
32. ¿La mamá mira hacia ella? _____
33. ¿La niña puso una silla delante de sí misma? _____
34. ¿La niña habla de ella? _____
35. ¿La niña compró un libro para ella? _____
36. ¿La abuelita se señala? _____
37. ¿La niña sueña con sí misma? _____
38. ¿La mamá traza un círculo alrededor de ella? _____
39. ¿La niña puso una maleta detrás de sí misma? _____
40. ¿La abuelita la toca con la mano? _____
41. ¿La niña mira hacia ella? _____
42. ¿La niña piensa en sí misma? _____